

ТЪЛКУВАТЕЛНО РЕШЕНИЕ

3/2023

гр. София, 21.11.2024 год.

Върховният касационен съд на Република България, Общо събрание на Гражданска и Търговска колегии в съдебно заседание на тридесет и първи октомври, две хиляди двадесет и четвърта година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ОСТГК,
ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВКС и
РЪКОВОДИТЕЛ НА ГРАЖДАНСКА КОЛЕГИЯ:

МИМИ ФУРНАДЖИЕВА

ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВКС и
РЪКОВОДИТЕЛ НА ТЪРГОВСКА КОЛЕГИЯ:

ЕВГЕНИЙ СТАЙКОВ

ПРЕДСЕДАТЕЛИ
на ОТДЕЛЕНИЯ:

ЕМИЛИЯ ВАСИЛЕВА
ВАСИЛКА ИЛИЕВА
СНЕЖАНКА НИКОЛОВА
ТОТКА КАЛЧЕВА
МАРИЯ ИВАНОВА
ДИЯНА ЦЕНЕВА

ЧЛЕНОВЕ:

- | | |
|-----------------------|----------------------|
| 1. МАРГАРИТА СОКОЛОВА | 9. БОНКА ДЕЧЕВА |
| 2. ВЕСКА РАЙЧЕВА | 10. ЖИВА ДЕКОВА |
| 3. ПЛАМЕН СТОЕВ | 11. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА |
| 4. ЕЛЕОНОРА ЧАНАЧЕВА | 12. ИЛИЯНА ПАПАЗОВА |
| 5. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА | 13. ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ |
| 6. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА | 14. ВЕСЕЛКА МАРЕВА |
| 7. МАРИО ПЪРВАНОВ | 15. БОРИС ИЛИЕВ |
| 8. АЛБЕНА БОНЕВА | 16. БОНКА ЙОНКОВА |

17. БОЯН ЦОНЕВ
18. ИРИНА ПЕТРОВА
19. МАРГАРИТА ГЕОРГИЕВА
20. ДРАГОМИР ДРАГНЕВ
21. ВЛАДИМИР ЙОРДАНОВ
22. ГЕНИКА МИХАЙЛОВА
23. ДАНИЕЛА СТОЯНОВА
24. ГЕРГАНА НИКОВА
25. ПЕТЯ ХОРОЗОВА
26. МАЙЯ РУСЕВА
27. АННА БАЕВА
28. ВЕРОНИКА НИКОЛОВА
29. НИКОЛАЙ МАРКОВ
30. ЕРИК ВАСИЛЕВ
31. ГЕНОВЕВА НИКОЛАЕВА
32. КРИСТИЯНА ГЕНКОВСКА
33. АЛЕКСАНДЪР ЦОНЕВ
34. РОЗИНЕЛА ЯНЧЕВА
35. ФИЛИП ВЛАДИМИРОВ
36. ЛЮДМИЛА ЦОЛОВА
37. МАДЛЕНА ЖЕЛЕВА
38. АНЖЕЛИНА ХРИСТОВА
39. ВАСИЛ ХРИСТАКИЕВ
40. ГАЛИНА ИВАНОВА
41. ДЕСИСЛАВА ДОБРЕВА
42. АННА НЕНОВА
43. ЗОРНИЦА ХАЙДУКОВА
44. ДЕСИСЛАВА ПОПКОЛАЕВА
45. МИЛЕНА ДАСКАЛОВА
46. ТАНЯ ОРЕШАРОВА
47. МАРИЯ ХРИСТОВА
48. СОНЯ НАЙДЕНОВА
49. ИВАНКА АНГЕЛОВА
50. ИВО ДИМИТРОВ
51. ЕЛЕНА АРНАУЧКОВА
52. НИКОЛАЙ ИВАНОВ
53. ДЖУЛИАНА ПЕТКОВА
54. ЯНА ВЪЛДОБРЕВА
55. АТАНАС КЕМАНОВ
56. МИРОСЛАВА КАЦАРСКА
57. КРАСИМИР МАШЕВ
58. НАТАЛИЯ НЕДЕЛЧЕВА
59. БОРИС ДИМИТРОВ
60. НЕВИН ШАКИРОВА
61. РАДОСТ БОШНАКОВА
62. ДОРА МИХАЙЛОВА
63. ХРИПСИМЕ МЪГЪРДИЧЯН
64. ЗЛАТИНА РУБИЕВА
65. БИСЕРА МАКСИМОВА

при участието на секретаря Даниела Цветкова
постави на разглеждане тълкувателно дело № 3 по описа за 2023 г. на
Общото събрание на Гражданска и Търговска колегии
докладвано от съдия НИКОЛАЙ МАРКОВ

Тълкувателното дело № 3/2023 на ОСГТК на ВКС е образувано с
разпореждане от 07.06.2023 г. на председателя на Върховния касационен
съд, на основание чл. 128, ал. 1 ЗСВ, вр. чл. 292 ГПК, по предложение на
състав на Върховния касационен съд за приемане на тълкувателно
решение по въпроса:

**При уговорено погасяване на главното задължение на отделни
погасителни вноски с различни падежи откога тече съгласно чл. 114
ЗЗД давностният срок за главницата и/или за възнаградителните
лихви - от датата на падежа за всяка вноска или от настъпване на
изискуемостта на целия дълг, включително в хипотеза на
предсрочна изискуемост?**

Необходимостта от приемане на тълкувателно решение е обоснована от касационния състав с констатираната в определението противоречива практика по поставения въпрос, обективизирана в постановени по реда на чл.290 ГПК решения.

В една част от тези съдебните актове е застъпено становище, че началният момент, от който започва да тече давностният срок за вземания за главница по погасителни вноски по договор за банков кредит, е моментът на изискуемостта на съответната вноска.

Според другото разрешение началният момент, от който започва да тече давностният срок за вземания за главница и/или за договорни лихви по погасителни вноски по договор за банков кредит, за който не е обявена, респ. не е настъпила предсрочна изискуемост, е датата на уговорения краен срок за погасяване на кредита.

Общото събрание на Гражданска и Търговска колегии на Върховния касационен съд приема за правилно първото становище по следните съображения:

Нормата на чл. 114, ал. 1 ЗЗД винаги свързва началния момент на течението на давностния срок с изискуемостта на вземането на кредитора, тъй като това е моментът, от който може да се търси изпълнение. В разпоредбите, уреждащи института на погасителната давност, не съществува норма, разграничаваща началото на давностния срок в зависимост от това дали задължението е периодично или е едно задължение, изпълнението на което се осъществява по волята на страните на части. В последната хипотеза, независимо че задължението е едно, уговорените падежи - моментите на дължимо изпълнение на всяка една от вноските (представляващи части от главното задължение), са предварително определени и с погасяването на всяка една от тези вноски, се погасява и част от главното задължение, като изискуемостта на вземането за съответната вноска настъпва с настъпването на падежа ѝ. В случая не става въпрос за частично изпълнение от страна на длъжника без съгласието на кредитора, а за разсрочено изпълнение на главницата по договора, за което страните са постигнали изрично съгласие. При неизпълнение на съответната вноска кредиторът, чието субективно притезателно право е станало изискуемо, може да предяви иск за тази част от вземането си, респ. да застави принудително длъжника си да

изпълни, като длъжникът дължи и обезщетение за забава в размер на законната лихва от деня на изтичане на срока (моментите на падеж на вноската, изискуемостта ѝ и на забавата на длъжника съвпадат).

От редакцията на разпоредбата на чл. 114, ал. 1 ЗЗД не може да се направи извод, че давността за всяка една от последователно разсрочените във времето вноски, чиято изискуемост вече е настъпила, започва да тече след като целият дълг стане изискуем (от падежа на последната вноска или в хипотезата на предсрочна изискуемост). Такъв извод би се явил в противоречие със същността и целта на института на погасителната давност, изяснени в тълкувателната практика на ВКС (Тълкувателно решение № 3/2011 г. от 18.05.2012 г. по тълк. д. № 3/2011 г. на ОСГТК на ВКС и Тълкувателно решение № 3/2016 г. от 22.04.2019 г. по тълк. д. № 3/2016 г. на ОСГТК на ВКС), а възприемането му би означавало: да не се зачете волята на страните по договора относно различната изискуемост на частите от главницата по всяка от дължимите вноски; да се приеме, че кредиторът има право да търси изпълнение с оглед изискуемостта за съответната част от вземането, върху тази част да се начислява лихва за забава при неизпълнение от длъжника, но кредиторското бездействие да не води до течение на давностния срок за тази част от вземането; да се търси изпълнение на неплатена вноска десетилетия (напр. повече от тридесет години) след настъпване на изискуемостта ѝ; че при неизпълнение на задължение за погасяване на уговорени вноски началото на давностния срок за тези вноски ще зависи единствено от волята на кредитора с оглед решението му да обяви или не остатъка от дълга за предсрочно изискуем; че в хипотеза, при която не е настъпил крайният срок за погасяване на дълга, нито същият е обявен за предсрочно изискуем, съдебното предявяване на вземането за съответната вноска (чрез осъдителен иск или чрез заявление за издаване на заповед за изпълнение, респ. чрез иск по чл. 422 ГПК), няма да доведе до спиране и прекъсване на давност, тъй като такава няма да е започнала да тече, независимо че претенцията е приета за основателна от съда.

С оглед изложеното следва, че при уговорено погасяване на паричното задължение на отделни погасителни вноски с различни падежи давностният срок за съответната част от главницата и/или за възнаградителните лихви започва да тече съгласно чл.114 ЗЗД от момента на изискуемостта на съответната вноска. Когато поради неизпълнение на задълженията на длъжника, кредиторът обяви дълга за

предсрочно изискуем, давностният срок за непадежиралите до момента вноски от главницата започва да тече от настъпване на предсрочната изискуемост.

Обратното разбиране не може да бъде изведено и от разясненията, дадени в ТР № 5/2019 г. от 21.01.2022 г. по т. д. № 5/2019 г. на ОСГТК на ВКС. В последното е осъществено тълкуване, вкл. и граматическо на разпоредбата на чл. 147, ал. 1 ЗЗД и изрично е посочено, че началният момент на преклузивния срок за предявяване на иск срещу поръчителя е настъпване на изискуемостта на целия дълг, включително в хипотеза на предсрочна изискуемост, а падежът на отделните вноски е ирелевантен за приложението на чл. 147, ал. 1 ЗЗД. В цитираното тълкувателно решение не е направен извод, че началният момент, от който започва да тече погасителна давност за погасителните вноски при постигнато съгласие плащането на дължимата сума да е разделено на части, е уговореният краен срок по договора или датата на предсрочната изискуемост. Такъв извод не следва и с оглед различието в законовата уредба на поръчителството и давността, в частност: на санкциите, предвидени при бездействието на кредитора (единствено загуба на обезпечението при поръчителството, но погасяване на публичното субективно право на кредитора да иска съдебна защита при изтекла погасителна давност) и на характера и продължителността на предвидените срокове, след изтичането на които се санкционира това бездействие (съответно 6-месечен преклузивен срок по чл. 147 от ЗЗД и 5-годишен за главницата и 3-годишен за възнаградителните лихви давностен срок).

По изложените съображения, Общото събрание на Гражданска и Търговска колегии на Върховния касационен съд

Р Е Ш И:

При уговорено погасяване на паричното задължение на отделни погасителни вноски с различни падежи, давностният срок за съответната част от главницата и/или за възнаградителните лихви започва да тече съгласно чл.114 ЗЗД от момента на изискуемостта на съответната вноски. При обявяване на дълга за предсрочно изискуем

давностният срок за вноските от главницата с ненастъпил до този момент падеж, започва да тече от предсрочната изискуемост.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ОСГТК,
ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВКС И
РЪКОВОДИТЕЛ НА ГРАЖДАНСКА КОЛЕГИЯ:

МИМИ ФУРНАДЖИЕВА.....

ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВКС И
РЪКОВОДИТЕЛ НА ТЪРГОВСКА КОЛЕГИЯ:

ЕВГЕНИЙ СТАЙКОВ.....

ПРЕДСЕДАТЕЛИ
НА ОТДЕЛЕНИЯ:

ЕМИЛИЯ ВАСИЛЕВА.....
ВАСИЛКА ИЛИЕВА.....
СНЕЖАНКА НИКОЛОВА.....
ТОТКА КАЛЧЕВА.....
МАРИЯ ИВАНОВА.....
ДИЯНА ЦЕНЕВА.....

ЧЛЕНОВЕ:

- | | |
|----------------------------|------------------------------|
| 1. МАРГАРИТА СОКОЛОВА..... | 12. ИЛИЯНА ПАПАЗОВА..... |
| 2. ВЕСКА РАЙЧЕВА..... | 13. ВЕЛИСЛАВ ПАВКОВ..... |
| 3. ПЛАМЕН СТОЕВ..... | 14. ВЕСЕЛКА МАРЕВА..... |
| 4. ЕЛЕОНОРА ЧАНАЧЕВА..... | 15. БОРИС ИЛИЕВ..... |
| 5. СВЕТЛАНА КАЛИНОВА..... | 16. БОНКА ЙОНКОВА..... |
| 6. ГЪЛЪБИНА ГЕНЧЕВА..... | 17. БОЯН ЦОНЕВ..... |
| 7. МАРИО ПЪРВАНОВ..... | 18. ИРИНА ПЕТРОВА..... |
| 8. АЛБЕНА БОНЕВА..... | 19. МАРГАРИТА ГЕОРГИЕВА..... |
| 9. БОНКА ДЕЧЕВА..... | 20. ДРАГОМИР ДРАГНЕВ..... |
| 10. ЖИВА ДЕКОВА..... | 21. ВЛАДИМИР ЙОРДАНОВ..... |
| 11. ТЕОДОРА ГРОЗДЕВА..... | 22. ГЕНИКА МИХАЙЛОВА..... |

| | |
|-------------------------------|------------------------------|
| 23. ДАНИЕЛА СТОЯНОВА..... | 45. МИЛЕНА ДАСКАЛОВА..... |
| 24. ГЕРГАНА НИКОВА..... | 46. ТАНЯ ОРЕШАРОВА..... |
| 25. ПЕТЯ ХОРОЗОВА..... | 47. МАРИЯ ХРИСТОВА..... |
| 26. МАЙЯ РУСЕВА..... | 48. СОНЯ НАЙДЕНОВА..... |
| 27. АННА БАЕВА..... | 49. ИВАНКА АНГЕЛОВА..... |
| 28. ВЕРОНИКА НИКОЛОВА..... | 50. ИВО ДИМИТРОВ..... |
| 29. НИКОЛАЙ МАРКОВ..... | 51. ЕЛЕНА АРНАУЧКОВА..... |
| 30. ЕРИК ВАСИЛЕВ..... | 52. НИКОЛАЙ ИВАНОВ..... |
| 31. ГЕНОВЕВА НИКОЛАЕВА..... | 53. ДЖУЛИАНА ПЕТКОВА..... |
| 32. КРИСТИЯНА ГЕНКОВСКА..... | 54. ЯНА ВЪЛДОБРЕВА..... |
| 33. АЛЕКСАНДЪР ЦОНЕВ..... | 55. АТАНАС КЕМАНОВ..... |
| 34. РОЗИНЕЛА ЯНЧЕВА..... | 56. МИРОСЛАВА КАЦАРСКА..... |
| 35. ФИЛИП ВЛАДИМИТРОВ..... | 57. КРАСИМИР МАШЕВ..... |
| 36. ЛЮДМИЛА ЦОЛОВА..... | 58. НАТАЛИЯ НЕДЕЛЧЕВА..... |
| 37. МАДЛЕНА ЖЕЛЕВА..... | 59. БОРИС ДИМИТРОВ..... |
| 38. АНЖЕЛИНА ХРИСТОВА..... | 60. НЕВИН ШАКИРОВА..... |
| 39. ВАСИЛ ХРИСТАКИЕВ..... | 61. РАДОСТ БОШНАКОВА..... |
| 40. ГАЛИНА ИВАНОВА..... | 62. ДОРА МИХАЙЛОВА..... |
| 41. ДЕСИСЛАВА ДОБРЕВА..... | 63. ХРИПСИМЕ МЪГЪРДИЧЯН..... |
| 42. АННА НЕНОВА..... | 64. ЗЛАТИНА РУБИЕВА..... |
| 43. ЗОРНИЦА ХАЙДУКОВА..... | 65. БИСЕРА МАКСИМОВА..... |
| 44. ДЕСИСЛАВА ПОПКОЛАЕВА..... | |

